

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Urząd Statystyczny w Krakowie

Działalność instytucji kultury w Polsce w 2009 r.

Działalność w dziedzinie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego prowadzą w Polsce liczne instytucje i placówki kulturalne. Należą do nich m.in.: muzea, instytucje paramuzealne, teatry i instytucje muzyczne, galerie i salony sztuki, kina oraz biblioteki. Placówki kulturalne: domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w ramach swojej działalności kształtują umiejętności aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym.

DZIAŁALNOŚĆ MUZEÓW

Muzea pełnią istotną rolę w ukazywaniu historii i tradycji oraz upowszechnianiu kultury w kraju.

W Polsce w 2009 r. odnotowano wzrost liczby muzeów. Według stanu z końca 2009 r. liczba muzeów w Polsce wyniosła 774 obiekty, co oznacza, że w porównaniu z końcem 2008 r. przybyło 31 muzeów i oddziałów muzealnych. Z oferty muzeów skorzystało w 2009 r. 20,7 mln zwiedzających, co oznacza spadek liczby zwiedzających o 0,3%. Wystawy muzealne i muzea odwiedziło 5,9 mln młodzieży szkolnej w zorganizowanych grupach (o 6,2% mniej w porównaniu z 2008 r.).

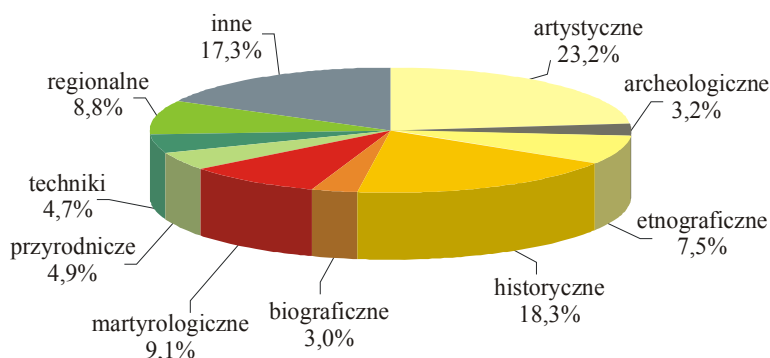
Tendencja rozwojowa zauważalna jest także w odniesieniu do liczby muzealiów. Dotyczy to zwłaszcza zbiorów muzeów sektora publicznego. W 2008 r. działały 602 muzea publiczne, które posiadały 12,3 mln eksponatów. Natomiast w 2009 r. liczba muzeów w sektorze publicznym wzrosła do 645 obiektów, a liczba posiadanych eksponatów zwiększyła się do 12,8 mln (wzrost o 4,8%). Jednocześnie 141 muzeów sektora prywatnego było w roku 2008 w posiadaniu 957 tys. eksponatów, natomiast w roku 2009 liczba muzeów prywatnych spadła do 129, a liczba eksponatów do 775 tys. (spadek o 19,0%).

Muzea prezentują swoje zbiory w dwóch formach, poprzez wystawy stałe i czasowe. O aktywności placówek muzealnych świadczy m.in. liczba zorganizowanych wystaw czasowych. W 2009 r. o 3,3% zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim aktywność wystawiennicza muzeów. Łącznie 774 muzea sektorów publicznego i prywatnego przygotowały 4747 wystaw czasowych, czyli 150 wystaw więcej w porównaniu do roku 2008.

Polskie muzea w omawianym roku zorganizowały za granicą 150 wystaw, które obejrzało 545,6 tys. zwiedzających. Najwięcej wystaw zorganizowano w Niemczech (37), na Węgrzech (13), na Litwie (12) oraz w Czechach i na Słowacji (po 11). Jednocześnie muzea krajowe w 2009 r. prezentowały zbiory z zagranicy na 182 wystawach.

Niewielki spadek liczby zwiedzających muzea nadal świadczy m.in. o atrakcyjności oferty wystawienniczej. Podobnie jak w roku poprzednim, największą liczbę zwiedzających odnotowały muzea o profilu artystycznym (23,2% ogółu zwiedzających) oraz historycznym (18,3% ogółu zwiedzających). Wzrastająca w porównaniu do roku ubiegłego liczba zwiedzających w muzeach o profilu: przyrodniczym, technicznym i etnograficznym, świadczy o ich coraz ciekawszej ofercie wystawienniczej.

Wykr. 1. Struktura zwiedzających muzea i wystawy muzealne w 2009 r. według rodzajów muzeów

Źródło: opracowanie własne.

623,4 tys. widzów (w 2008 r. odpowiednio 17,9 tys. seansów dla 715,9 tys. widzów). W 2009 r. w badanych muzeach w ramach 9,0 tys. tematów zrealizowano 73,2 tys. lekcji muzealnych, w których uczestniczyło 1932,3 tys. uczniów (w 2008 r. - 7,7 tys. tematów, 71,2 tys. lekcji, 1684,8 tys. uczniów).

Jednym z celów działalności statutowej muzeów jest również aktywność wydawnicza realizowana poprzez wydawanie katalogów zbiorów i wystaw, informatorów i folderów, plakatów i innych wydawnictw. W 2009 r. muzea wydały 6749 tytułów publikacji o łącznym nakładzie 6,2 mln egz., w tym 565 tytułów katalogów zbiorów i wystaw w nakładzie 259,2 tys. egz. i 1361 tytułów informatorów i folderów w nakładzie 2,7 mln egz. oraz 2583 tytuły plakatów w nakładzie 296,6 tys. egz.

DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUCJI PARAMUZEALNYCH

Według stanu w dniu 31 XII 2009 r. w Polsce działało 97 tzw. instytucji paramuzealnych (ogrodów zoologicznych, botanicznych, rezerwatów, itp.). Zgromadziły one 263,0 tys. eksponatów, a odwiedziło je w ciągu roku 10,3 mln osób, w tym 2,2 mln młodzieży szkolnej w zorganizowanych grupach. Młodzież szkolna stanowiła 21,4% ogółu zwiedzających. Dla porównania w 2008 r. działało 87 instytucji paramuzealnych, które odwiedziło 9,3 mln osób, w tym 1,7 mln młodzieży szkolnej w zorganizowanych grupach, co stanowiło 18,5% ogółu zwiedzających.

Wzrost ogólnej liczby zwiedzających o 10,9% w stosunku do 2008 r. świadczy o rosnącej popularności instytucji paramuzealnych. Wśród instytucji paramuzealnych największym zainteresowaniem zwiedzających cieszyły się ogrody zoologiczne, które odwiedziło w ubiegłym roku 4,3 mln osób, rezerваты - 2,1 mln osób i ogrody botaniczne 0,1 mln osób.

Dominującą - zarówno pod względem liczby imprez, jak i uczestników - formą działalności instytucji paramuzealnych była w 2009 r. działalność oświatowa.

W ramach tej formy działalności instytucje paramuzealne zorganizowały łącznie 13,9 tys. imprez:

- lekcji muzealnych (9,4 tys., uczestniczyło w nich 336,6 tys. uczniów)
- seansów filmowych (3,7 tys., uczestniczyło w nich 252,2 tys. widzów)
- odczytów (0,7 tys., 29,4 tys. uczestników)
- koncertów (146, w których uczestniczyło 185,3 tys. słuchaczy).

Równocześnie instytucje paramuzealne w ramach prowadzonej działalności wystawienniczej, w omawianym roku przygotowały 204 wystawy czasowe i 158 wystaw objazdowych. W porównaniu do 2008 r. o 68,0% zmniejszyła się liczba wystaw z zagranicy.

Działalność wydawnicza instytucji paramuzealnych obejmuje wydawanie informatorów i folderów, katalogów, plakatów oraz periodyków. Najwięcej, bo 58,0% całego nakładu wydawniczego, stanowiły w 2009 r. informatory i foldery, natomiast katalogi i plakaty łącznie 4,3%.

DZIAŁALNOŚĆ GALERII SZTUKI I SALONÓW WYSTAWIENNICZYCH

Galerie i salony sztuki swoją działalnością uzupełniają ofertę muzeów. Działalność ta realizowana jest głównie poprzez: organizowanie wystaw, działalność oświatową (odczyty i prelekcje, spotkania autorskie, tzw. pogadanki na wystawach, seanse filmowe) i wydawniczą (katalogi, foldery, plakaty i inne periodyki) oraz aukcje. W końcu 2009 r. działało 346 galerii sztuki. Galerie i salony w ciągu roku zrealizowały 4,3 tys. wystaw. W porównaniu do 2008 r. nastąpił wzrost liczby zorganizowanych wystaw o 11,8%. Zwiększyła się również liczba osób zwiedzających galerie i salony sztuki. W 2009 r. wystawy zgromadziły 4,0 mln osób, co w stosunku do 2008 r. oznacza wzrost o 15,9%.

W 2009 roku 51,7% ogólnej liczby galerii w Polsce stanowiły galerie państwowe i samorządowe. Zorganizowały one 2951 wystaw, tj. o 9,8% więcej w porównaniu do roku 2008. Galerie państwowe i samorządowe odwiedziło 3,1 mln osób, co oznacza wzrost o 11,3% w skali roku.

Warta odnotowania jest działalność galerii w zakresie organizowania wystaw prezentujących eksponaty pochodzące spoza granic kraju. W 2009 r. galerie przygotowały 234 tego rodzaju wystawy, natomiast same zaprezentowały za granicą 75 wystaw.

Oprócz galerii publicznych, pod koniec 2009 r. funkcjonowało 167 galerii i salonów sztuki o innej niż państwowa strukturze własności. Galerie i salony należące do sektora prywatnego zorganizowały 1397 wystaw, czyli w porównaniu do 2008 r. zwiększyły ofertę wystawienniczą o 16,3%. W ramach współpracy z zagranicą galerie prywatne zaaranżowały 110 wystaw, zawierających eksponaty pochodzące spoza granic kraju, natomiast krajowe zbiory pokazały za granicą na 41 wystawach.

Obok głównej - wystawienniczej - galerie prowadzą także działalność o charakterze edukacyjnym. Łącznie galerie publiczne i prywatne zorganizowały w 2009 r. 12,4 tys. odczytów i prelekcji, spotkań autorskich, pogadek na wystawach oraz seansów filmowych.

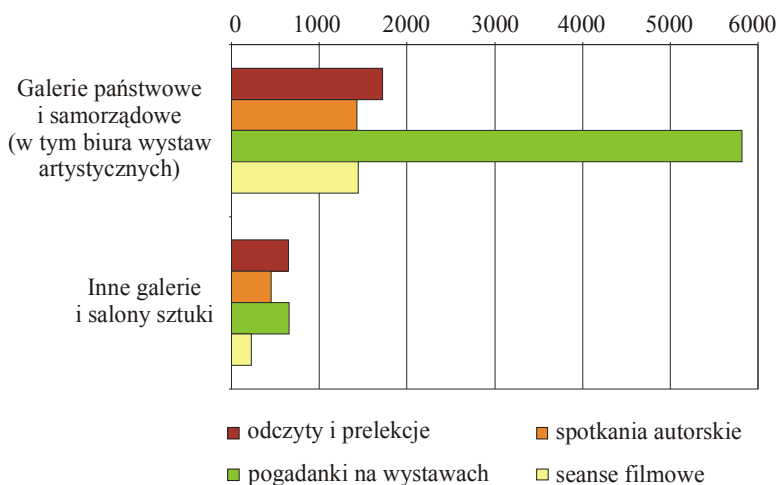
Z oferty edukacyjnej galerii państwowych i prywatnych skorzystało 663,6 tys. uczestników. Spośród wymienionych powyżej form działalności edukacyjnej najczęściej występującą były pogadanki na wystawach. Stanowiły one 52,3% wszystkich form działalności, a uczestniczyło w nich 40,6% wszystkich odbiorców działalności oświatowej galerii.

Zwiększoną aktywność galerie wykazały w zakresie organizacji aukcji. W porównaniu do roku 2008 liczba zorganizowanych aukcji wzrosła o 48,6%, natomiast liczba uczestniczących w nich osób spadła o 5,5%.

W 2009 r. na ogólną liczbę 104 przeprowadzonych aukcji, 67,3% przygotowały galerie sektora publicznego, a uczestniczyło w nich 3570 osób. Galerie sektora prywatnego zorganizowały 34 aukcje, w których udział wzięły 3003 osoby.

Galerie prezentują swoją ofertę także poprzez wydawanie folderów, katalogów i plakatów. W ramach tej działalności w 2009 r. galerie państwowe i prywatne wydały łącznie 5,8 tys. tytułów (w 2008 r. 5,3 tys. tytułów), o łącznym nakładzie 2,2 mln egz. (w 2008 r. 1,8 mln egz.).

Wykr. 2. Działalność oświatowa galerii w 2009 r.

Źródło: opracowanie własne.

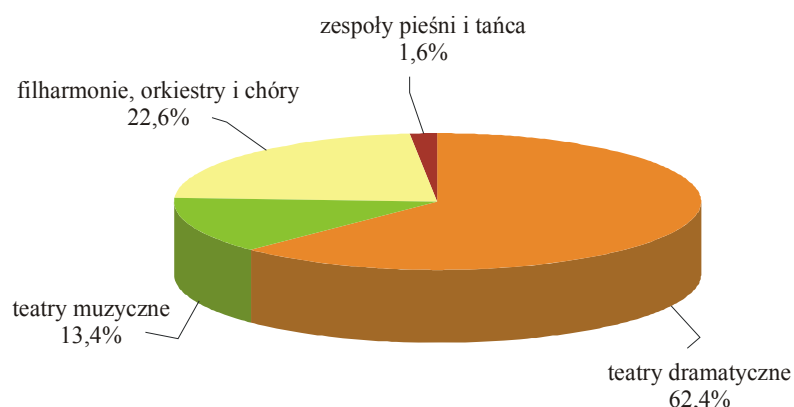
DZIAŁALNOŚĆ TEATRÓW I INSTYTUCJI MUZYCZNYCH

Teatry i instytucje muzyczne pełnią ważną rolę w tworzeniu i upowszechnianiu dóbr kultury.

Według stanu w dniu 31 XII 2009 r. w Polsce działało 186 teatrów i instytucji muzycznych, w tym 87 teatrów dramatycznych, 29 teatrów lalkowych, 25 teatrów muzycznych (11 oper i 14 operetek), 22 filharmonie, 20 orkiestr i chórów oraz 3 zespoły pieśni i tańca. Teatry i instytucje muzyczne przygotowały porównywalną do 2008 r. liczbę przedstawień i koncertów - 55,5 tys. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił nieznaczny ich wzrost, tj. o 0,9%.

Wykr. 3. Struktura teatrów i instytucji muzycznych w 2009 r.

Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne.

Jednym z mierników kondycji teatrów i instytucji muzycznych jest liczba premier. W 2009 r. teatry wystawiły ich 614 (o 46 więcej niż w 2008 r.), w tym teatry dramatyczne przygotowały 510, a teatry lalkowe - 104 premiery. Teatry muzyczne wystawiły 101 spektakli premierowych. Liczba premier była wyższa o 25 w porównaniu do 2008 roku.

Teatry i instytucje muzyczne prowadzą również działalność artystyczną za granicą. W 2009 r., podobnie jak i w roku poprzednim, najczęściej przedstawień zorganizowano w Niemczech (219) i we Francji (140). W 2009 r. odnotowano jednak dalszy spadek ogólnej liczby spektakli i koncertów wystawianych za granicą. Dotyczy to głównie spektakli teatralnych (spadek o 30,8% w porównaniu z 2008 r.). Mniej przedstawień w porównaniu do roku poprzedniego zrealizowano w USA, Niemczech, Włoszech, Czechach, Japonii i na Ukrainie. Natomiast widzowie we Francji, Słowacji i Szwajcarii obejrzeni w 2009 r. więcej polskich przedstawień niż rok wcześniej.

Teatry i instytucje muzyczne wykazują dużą aktywność w zakresie edukacji dzieci i młodzieży. Wskazuje na to analiza liczby organizowanych imprez np. szkolnych audycji muzycznych. W 2009 roku ich liczba audycji wyniosła ogółem 11,2 tys. i wzrosła w porównaniu do 2008 r. o 220. Filharmonie zwiększyły liczbę koncertów dla młodych słuchaczy o 377 w stosunku do roku poprzedniego, kiedy to zorganizowały 9,9 tys. szkolnych audycji muzycznych.

DZIAŁALNOŚĆ KIN

Obserwowanym od kilku lat zjawiskiem jest zmniejszająca się liczba kin, przy jednoczesnym wzroście liczby widzów. Pod koniec 2009 roku funkcjonowało w Polsce 455 kin (448 stałych i 7 ruchomych), tj. o 37 mniej niż w 2008 r. Jednocześnie w 2009 r. kina w Polsce pokazały 1,4 mln seansów filmowych, czyli o 6,8% więcej niż w roku poprzednim. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił również wzrost liczby widzów w kinach o 10,9%. Kina w 2009 r. odwiedziło 39,1 mln osób.

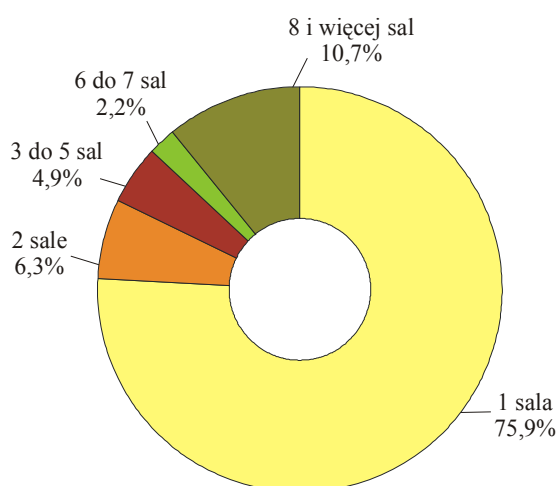
Zdecydowana większość kin stałych w Polsce to kina małe, posiadające jedną lub dwie sale, jednak widzowie tych kin stanowią tylko 13,9% wszystkich widzów. 20,0% widzów korzysta z minipleksów, a zdecydowanie najczęściej, bo 66,1% widzów odwiedza multipleksy.

W 2009 r. na terenie Polski powstały 4 nowe multiplexy, dzięki którym w porównaniu do roku 2008 o 9,9% zwiększyła się liczba sal w tego rodzaju kinach, a liczba miejsc na widowni o 7,5%. Nowo powstałe multiplexy przyczyniły się do wzrostu liczby seansów o 6,2% oraz do wzrostu liczby widzów o 13,5%.

W 2009 r. wprowadzono do rozpowszechniania 230 nowych filmów zagranicznych oraz 34 polskie. Dla porównania w 2008 r. - 244 filmy zagraniczne i 36 polskich. Dominowały filmy amerykańskie (117 tytułów) i europejskie (92 tytuły) głównie z Francji, Niemiec i Wielkiej Brytanii.

Udział widzów na wszystkich wyświetlanych polskich filmach w ogólnej liczbie widzów w kinach wyniósł 20,6% i zmalał w porównaniu z rokiem poprzednim o 3,4 pkt proc. Liczba seansów filmów produkcji polskiej zwiększyła się o 6,0% (z 252,4 tys. do 267,6 tys.), natomiast spadła liczba widzów o 4,5% (z 8,4 mln do 8,1 mln).

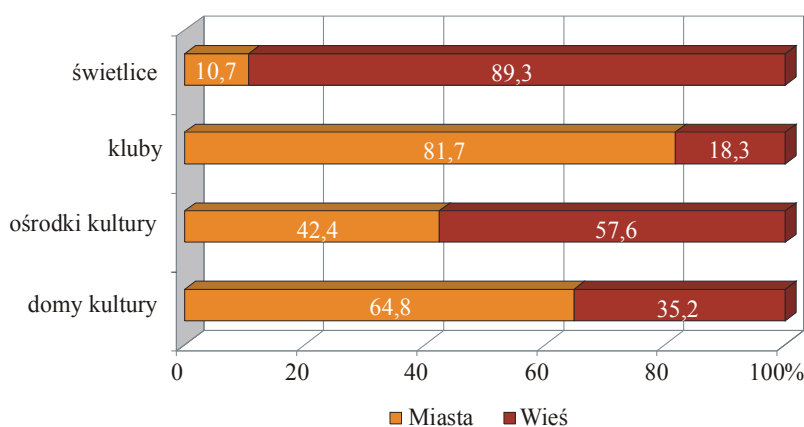
Wykr. 4. Struktura kin stałych według liczby sal w 2009 r. Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne.

DZIAŁALNOŚĆ DOMÓW I OŚRODKÓW KULTURY, KLUBÓW I ŚWIETLIC¹

Wykr. 5. Struktura instytucji kultury w 2009 r. Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne.

Domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami kultury, stanowiącymi często ośrodki życia lokalnej społeczności. W Polsce w dniu 31 XII 2009 r. działało ich 4027, tj. o 142 mniej niż w 2007 r., w tym 37,0% stanowiły ośrodki kultury, 31,4% świetlice, 22,6% domy kultury oraz 9,0% kluby.

Przy instytucjach kultury działają liczne pracownice specjalistyczne. W 2009 r. działalność prowadziło 5,2 tys. pracowni różnego typu - fotograficznych, plastycznych, muzycznych,

komputerowych - adresowanych do dzieci i młodzieży (w 2007 r. 4,7 tys.). Najwięcej pracowni prowadziło działalność w ośrodkach kultury - 49,5% i domach kultury - 37,9%, pozostałe 12,6% działało w klubach i świetlicach. Spośród pracowni specjalistycznych najpowszechniejsze były, podobnie jak w 2007 r., pracownice o profilu plastycznym i muzycznym, które stanowiły odpowiednio: 28,0% i 25,8% ogólnej liczby pracowni. Pracownice komputerowe stanowiły 15,6%, a fotograficzne, filmowe, politechniczne, studia radiowe i telewizyjne - 10,9% ogółu.

W 2009 r. instytucje kultury zorganizowały łącznie 237,9 tys. imprez dla 34,5 mln uczestników (w 2007 r. 214,7 tys. imprez dla 33,6 mln uczestników). W tej liczbie największy udział miały seanse filmowe - 22,3%. Mniej było występów zespołów amatorskich - o 18,0%. Prelekcje, spotkania i wykłady stanowiły 14,7% ogółu imprez. Na kolejnych miejscach znalazły się imprezy sportowo-rekreacyjne (11,6% ogółu) oraz występy artystów

¹ Badanie działalności domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic przeprowadzane jest co dwa lata.

i zespołów zawodowych (10,7% ogółu). Konkursy zorganizowane przez placówki kultury stanowiły 7,9%, wystawy 6,9%, a dyskoteki 4,8% ogólnej liczby imprez zorganizowanych w 2009 r. przez instytucje kultury.

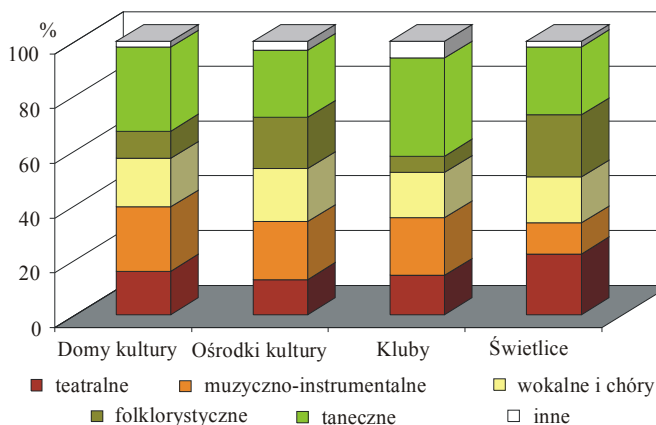
Najwięcej, bo 10,6 mln widzów obejrzało występy artystów i zespołów zawodowych. Dużym zainteresowaniem wśród uczestników imprez cieszyły się również występy zespołów amatorskich, które zgromadziły 23,2% ogółu uczestników, wystawy zwiedziło 10,8%, a w imprezach sportowo-rekreacyjnych wzięło udział 10,2% ogółu uczestników. Ze względu na liczbę zorganizowanych imprez oraz liczbę uczestników wśród wszystkich instytucji kultury dominują ośrodki kultury i domy kultury, w których odbyło się 82,2% wszystkich imprez gromadzących 93,9% ogółu widzów.

TABL. 1. DZIAŁALNOŚĆ DOMÓW KULTURY, OŚRODKÓW KULTURY, KLUBÓW I ŚWIETLIC W POLSCE W 2009 R.
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym na wsi
Instytucje	4027	2375
Pracownie specjalistyczne	5161	1732
Imprezy w tys. (w ciągu roku)	237,9	63,0
Uczestnicy imprez w mln (w ciągu roku)	34,5	7,4
Zespoły artystyczne	18302	5590
Członkowie zespołów artystycznych w tys. ...	287,3	85,8
w tym dzieci i młodzież	156,0	45,9
Kursy	7147	2032
Absolwenci kursów w tys. (w ciągu roku)	115,3	29,0
w tym dzieci i młodzież	54,1	17,0
Kluby (koła)	11364	2462
Członkowie kół w tys.	274,2	58,2
w tym dzieci i młodzież	104,2	24,2

W placówkach kultury aktywną działalność prowadzą także zespoły artystyczne.

Wykr. 6. Struktura zespołów artystycznych w instytucjach kultury w 2009 r.
Stan w dniu 31 XII

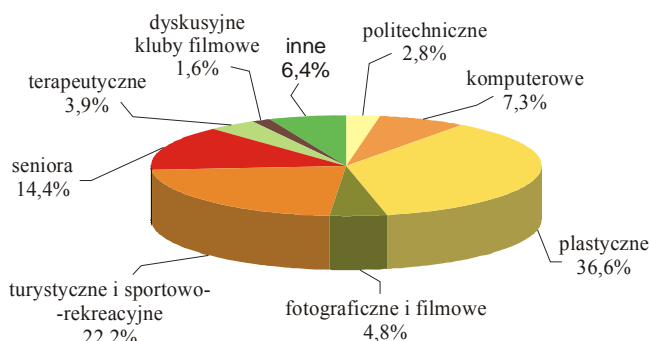
Źródło: opracowanie własne.

Domy, ośrodki kultury, kluby, świetlice zorganizowały w 2009 r. 7,1 tys. kursów (w 2007 r. - 5,4 tys.). Wśród organizowanych kursów dominowały kursy tańca towarzyskiego - 24,3%, następnie nauki gry na instrumentach - 19,8%, języków obcych - 14,3%, wiedzy praktycznej - 11,6% oraz plastyczne - 11,3%. Kursy tańca towarzyskiego ukończyło 38,6% osób, wiedzy praktycznej - 13,3% ogółu, nauki gry na instrumentach 12,8%, a kursów językowych 11,9% wszystkich absolwentów.

W końcu 2009 r. działało 18,3 tys. zespołów artystycznych, które skupiały 287,3 tys. członków, w tym 156,0 tys. stanowiły dzieci i młodzież poniżej 15 roku życia (w 2007 r. odpowiednio: 17,5 tys. zespołów, 281,2 tys. członków, 155,1 tys. dzieci i młodzieży poniżej 15 roku życia).

Koła (kluby) pełnią ważną rolę w zakresie animacji i upowszechniania kultury. W instytucjach kultury w Polsce w końcu 2009 r. działało 11,4 tys. różnego rodzaju kół (klubów) (w 2007 r. 10,7 tys.), które prowadziły zajęcia o różnorodnej tematyce, głównie w domach kultury (51,9%) i ośrodkach kultury (31,6%).

Wykr. 7. Struktura kół (klubów) w instytucjach kultury w 2009 r.
Stan w dniu 31 XII

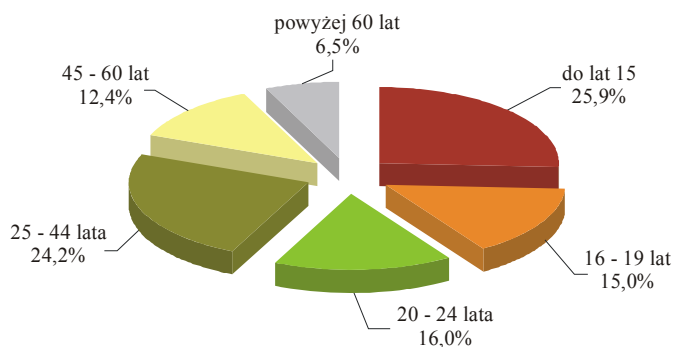
Źródło: opracowanie własne.

DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK PUBLICZNYCH

W 2009 roku w Polsce działały 8392 biblioteki publiczne i filie biblioteczne, w tym 2888 w miastach i 5504 na wsi. W skali roku liczba bibliotek i filii bibliotecznych oraz prowadzonych przez nie punktów zmniejszyła się. Łącznie ubyło 28 placówek bibliotecznych (przybyło 7 bibliotek, a ubyło 35 filii bibliotecznych). Liczba punktów

bibliotecznych zmniejszyła się o 86, tj. o 5,5%, w tym na wsi spadła o 7,0%.

Wykr. 8. Struktura czytelników według wieku w bibliotekach publicznych w 2009 r.

Źródło: opracowanie własne.

W 2009 r. liczba zarejestrowanych czytelników wyniosła 6,6 mln i nieznacznie wzrosła (o 0,4%) w stosunku do roku 2008. Liczba czytelników w miastach wzrosła o 51,0 tys. czyli o 1,1%, a na wsi spadła o 27,2 tys. czyli o 1,6%. Zarówno w miastach jak i na wsi zmniejszyła się liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz (o 0,6%).

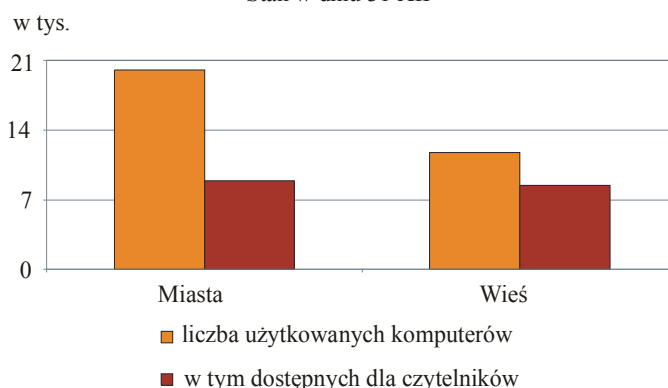
Wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na jednego czytelnika zmniejszył się w 2009 r. i osiągnął wartość 18,7 (w roku poprzednim - 18,9).

Liczba książek i czasopism udostępnionych na miejscu w 2009 r. była niższa o 527,2 tys. woluminów tj. o 1,8% w stosunku do roku 2008.

Biblioteki publiczne z roku na rok są coraz lepiej wyposażone w komputery. W 2009 r. w Polsce z 8392 bibliotek i filii bibliotecznych 73,5% posiadało komputery. Rok wcześniej na 8496 bibliotek i filii, 66,6% było wyposażonych w komputery.

Liczba komputerów użytkowanych w bibliotekach i filiach wynosiła 31,8 tys. i była większa o 9,2% od liczby komputerów użytkowanych w bibliotekach w 2008 r. Komputery z dostępem do Internetu stanowiły 89,8% ogółu komputerów użytkowanych w polskich bibliotekach i filiach (15,9 tys., w miastach 8,0 tys., na wsi - 7,9 tys.).

Wykr. 9. Komputery użytkowane w bibliotekach i filiach w 2009 r. Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne.

Informacja sygnalna została opracowana na podstawie sprawozdań rocznych z działalności kulturalnej o symbolu „K” za 2009 rok.

Opracowała: Barbara Nowak, Urząd Statystyczny w Krakowie, tel. 12 361 02 32